

מראי מקומות פרשת יתרו תשפ"א
לא תחמוד, יסוד גדול בתורה - כוח המחשבה
הרב שבתי סלבטיצקי שליט"א

יתרו כ' יג : לא תחמוד בית רעך; לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחסמו, וכל אשר לרעך.

דברים ה' : לא תתאוה ולא תחמד אשת רעך ולא תתאנה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחסמו וכל אשר לרעך.

רבמ"ם גו"א א ט כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חברו או דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביר עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר [ה] בלא תעשה שנאמר לא תחמוד.

רבמ"ם שם הלכה י' כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חברו וכן כל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנות ממנו. כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה בלבו בדבר עבר בלא תעשה שנאמר לא תתאוה ואין תאוה אלא בלב בלבד.

הטור : כל המתאוה ביתו או את אשתו או כליו או שדהו של חברו וכיוצא בהם משאר דברים שאי אפשר לו לקנות ממנו וכו

שבת קנ"ב ע"ב : ורקב עצמות קנאה, מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים

אבן עזרא שמות כ"ד : לא תחמוד. אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה. איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה והוא ראה בת מלך שהיא יפה לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה. כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים שיתאוה שיהיו לו כנפים לעוף השמים. עיי"ש באריכות

החינוך מצוה תטז. שלא להתאוות ממון חברו...ואל תתמה לומר ואיך יהיה בידו של אדם, למנוע לבבו מהתאוות אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חברו, והוא מכולם ריק וריקם? ואיך תביא התורה מניעה במה שאי אפשר לו לאדם לעמוד עליו? שזה הדבר אינו כן, ולא יאמרו אותו זולתי המפשים הרעים והחמאים בנפשותם. כי האמנם, ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ותאוותיו מכל מה שירצה, וברשותו ובדעתו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים כרצונו, ולבו מסור בידו, על כל אשר יחפוץ יטנו. וה' אשר לפניו כל תעלומות, חופש כל חדרי בטן, רואה כליות ולב, אין אחת קטנה או גדולה, טובה או רעה מכל מחשבות האדם, נעלמת ממנו, ולא נסתרת מנגד עיניו, ישיב נקם לעוברי רצונו בלבבם, ונוצר חסד לאלפים לאוהביו המפנים לעבודתו מחשבותם, שאין טוב לאדם כמו המחשבה הטובה והזכה, כי היא ראשית כל המעשים וסופן.

תוספתא, סוטה, ד, ה, (עי' סוטה ט, ב.) בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'על גחונך תלך', ירדו מלאכי השרת וקצצו ידיו ורגליו, והיה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'על גחונך תלך', ירדו מלאכי השרת וקצצו ידיו ורגליו, והיה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו

סנהדין קו. גמלא אזלא למיבעי קרני, אודני דהוו ליה גזיזן מיניה

רבנו בחיי 'כד הקמה' ערך חמדה: ועוד אפשר לומר כי קבעתו תורה עשירי, כלומר אחרון, מפני שהוא שקול כנגד כל הדברות, שכל מי שלא נזהר מן החמדה לסוף הוא נכשל ועובר על כולם תורה שלמה יתרו כ יג: חתם בדיבור לא תחמוד שכולם תלויים בו לרמוז כי כל המקיים מצוה זה כאילו קיים כל התורה כולה.

יומא כ"ט ע"ב "הרהורי עבירה קשים מעבירה"

יומא פא. מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר כשר חייב כפרה

מדרש קה"ר יא עוף אחד היה חבוש בכלוב ובא עוף אחר ועמד על גבו. אמר לו: אשריך שמוזנותיך מצויים לך. אמר לו: ביש גדא, במוזנותי אתה מסתכל, ובמצודתי אי אתה מסתכל!

תניא פרק יב: כי המוח שליט על הלב בתולדתו וטבע יצירתו, שכך נוצר האדם בתולדתו, שכל אדם יכול ברצונו שבמוחו להתאפק ולמשול ברוח תאוותו שבלבו שלא למלאת משאלות לבו במעשה דבור ומחשבה, ולהסיח דעתו לגמרי מתאוות לבו אל ההפך לגמרי ובפרט אל צד הקדושה... כדכתיב וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך"

ב"ב טז א הרבה טיפין בראתי בעבים וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות

בבא בתרא, כא, ב: מלמד תינוקות שבא לגור לידו מלמד טוב ממנו, לא מסלקים אותו ... [כ"י קנאת סופרים תרבה חכמה.

ילקוט שמעוני תהלים, תשכח. אלמלא הקנאה אין העולם עומד, אין אדם נוטע כרם, אין אדם נושא אשה ואין אדם בונה בית"